

ארדינסט, בן נתן ושות', עורכי דין
 ERDINAST, BEN NATHAN & CO., ADVOCATES

רח' נחמני 25 תל אביב 65794 ת.ד. 14140 תל אביב 61141 טל. 03-5251026 פקס. 03-5250896 office@ebnlaw.co.il
 25 Nachmani St., Tel Aviv 65794 P.O.B. 14140 Tel Aviv 61141 Tel: 03-5251026 Fax: 03-5250896 Email: office@ebnlaw.co.il

Giora Erdinast, LL.B., LL.M.
 Rami Ben Nathan (Kleinberger), LL.B.
 Michal Halperin, LL.B.
 Uri Noy, LL.B.

ג'ורא ארדינסט
 רמי בן נתן (קליינברגר)
 מיכל הלפרין
 אורי נוי

Yael Nevo, LL.B.
 Nir Amodal, LL.B.
 Dekel Brockman, LL.B., B.A.
 Yoav Dankner, LL.B.*
 Shalom Mathalone, LL.B., B.A.
 Nurit Zimmermann, LL.B.
 Yehudith Agoststein, LL.B.
 Sharon Raviv, LL.B.
 Ofer Visoker, LL.B.
 Yaron Wolf, LL.B., M.B.A.
 Yael Goldstein, LL.B.
 Alon Abadi, LL.B., B.A.
 Tamar Paz-Te'eny, LL.B., B.A.
 Keren Green, LL.B.

יעל נבו
 ניר אמודאי
 דקל ברוקמן
 יואב דנקנר*
 שלום מכולן
 נורית צימרמן
 יהודית אגוסטין
 שרון רביב
 עופר ויסוקר
 ירון זולף
 יעל גולדשטיין
 אלון עבדי
 תמר פז-תאני
 קרן גרין

Member of the Israeli & New-York Bar

*חבר גם בלשכת עורכי במדינת ניו-יורק

Fax Transmission שדר פקס

To: אל: ג'ורא בן נתן
 Company: שם החברה: _____
 CC: מכותב: _____
 Fax No: מס' פקס: 08-6461541
 Date: תאריך: 31.1.01
 From: מאת: ליבי - אגוסטין
 Number of pages including this page: מס' הדפים כולל דף זה: 1/6
 Subject: הנדון: מ"מ ב"פ אגוסטין אלון קרן

האוניברסיטה העברית בירושלים

THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

DEPARTMENT OF HISTORY
FACULTY OF HUMANITIES

החוג להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

Prof. ALON KADISH
Aryeh Ben-Eliezer Chair
in National Liberation Movements
of the 19th and 20th Centuries

פרופ' אלון קדיש
הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות
במאות ה-19 וה-20
ע"ש אריה בן-אליעזר

לכבוד

ארדינסט, בן נתן ושות', עורכי דין

הנדון: חוות דעת על עבודתו של מר תיאודור כץ "יציאת הערבים מכפרים למרגלות הכרמל הדרומי ב-1948" עם דגש על הפרקים הדנים בטנטורה

נתבקשתי על ידכם לתת חוות דעת מומחה בקשר לעבודתו של מר תיאודור כץ – "יציאת הערבים מכפרים למרגלות הכרמל הדרומי ב-1948".

אני נותן חוות דעתי זו במקום עדות בבית המשפט ואני מצהיר בזאת כי ידוע לי היטב, שלעניין חוראות החוק הפלילי בדבר עדות שקר בשבועה בבית המשפט, דין חוות דעתי זו כשהיא חתומה על ידי כדין עדות בשבועה שנתתי בבית המשפט.

ואלה פרטי השכלתי וניסיוני: על לימודי האקדמיים קיבלתי תואר בוגר (בהצטיינות) בחוגים היסטוריה ופילוסופיה באוניברסיטה העברית ותואר D.Phil. באוניברסיטת אוקספורד. מאז שנת 1980 אני מלמד בחוג להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים. דרגתי פרופסור מן המניין ואני מופקד על הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות במאות ה-19 וה-20 ע"ש אריה בן אליעזר. עבודתי באוניברסיטה כוללת חוראה והדרכת תלמידי מחקר בהיסטוריה צבאית וכן מחקר בהיסטוריה צבאית המתמקד בארץ ישראל בשנות הארבעים של המאה העשרים ובמלחמת העצמאות. פרסמתי בתחום זה ספרים ומאמרים, כולל לאחרונה ספר על כיבוש לוד, יולי 1948, הדן, בין היתר, בסוגיית הטבח שחיילי צה"ל ביצעו כביכול בשבויי מלחמה. אני חבר בוועדת החינוך של העמותה לחקר כח המגן ע"ש ישראל גלילי בהנהלה ובוועדה האקדמית של העמותה הישראלית להיסטוריה צבאית. כמו כן אני עורך של סדרת מחקרים על הלחימה בערים במלחמת העצמאות עבור ארכיון ההגנה.

אני משרת בצה"ל בדרגת סגן אלוף (מיל.) בחיל הנדסה ומשמש כמנהל אקדמי מטעם האוניברסיטה העברית של האקדמיה לפיקוד של צה"ל, שבמסגרתה לומדים קצינים לתואר בוגר באוניברסיטה העברית בהיסטוריה עם דגש בהיסטוריה צבאית, ושל התוכנית לקציני חיל האויר במסגרת המכון התעופתי ללימודים מתקדמים וכן כיועץ אקדמי לתוכנית "ברק" במכללה הבין-זרועית לפיקוד ומטה של צה"ל.

האוניברסיטה העברית בירושלים THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

DEPARTMENT OF HISTORY
FACULTY OF HUMANITIES

החוג להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

Prof. ALON KADISH
Aryeh Ben-Eliezer Chair
in National Liberation Movements
of the 19th and 20th Centuries

פרופ' אלון קדיש
הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות
במאות ה-19 וה-20
ע"ש אריה בן-אליעזר

-2-

בעבודתי בהוראה, בהדרכת תלמידים ובכתיבה, אני מקפיד על הצורך בלימוד הצד הערבי בכלל והפלסטיני בפרט להבנת ההיסטוריה של ארץ ישראל ואין בחוות דעת זו כל נסיון להכחיש את חווית האסון הפלסטיני (הנכבה) של 1948 או לבטל את חשיבותו.

להלן חוות דעתי: עבודתו של מר תיאודור כץ שהוכנה במסגרת החובות לתואר מוסמך באוניברסיטת חיפה והוגשה לאישור במרץ 1998 היא, להערכתי, עבודה גרועה במיוחד, ובאופן ספציפי אין בה כדי לבסס טענה כי ארע טבח בשבויי מלחמה בכפר טנטורה לאחר כיבושו בליל ה-23.5.1948. ודאי שאין כל הצדקה לקביעתו של מר כץ כי: "אין כל ספק: דבריהם של מרואייני עבודה זו מדברים בעד עצמם והתמונה המתוארת בהירה למדי" (ע"מ 188). להיפך, העדויות שניגבו למעלה מארבעים שנה אחרי הארועים, שאינן מגובות בתעודות מהתקופה או בעדויות שניגבו בסמוך לארועים, הן לעיתים קרובות מבולבלות, סותרות זו את זו וניכר שחן מסתמכות האחת על השנייה שכן מדובר במידה רבה בזיכרון קיבוצי של קהילת מגורשי טנטורה שהתיישבה בכפר פורדיס הסמוך. חלק מהעדויות הן עדויות שמיעה והשערות וחלק מהעדים היו ילדים ב-1948. דומה שמר כץ הוקסם מעצם העדויות אותן הוא מביא בפרטנות רבה עד כדי טרחנות, גם כאשר הוא עצמו מטיל ספק בתרומתן לשחזור הארועים. ככלל, אין אני שולל את ערכן של עדויות בע"פ כמקור היסטורי. נעזרתי בהן במחקרי ואני מדריך את תלמידי להשתמש בהן. אולם בדומה לכל מקור היסטורי אחר על החוקר לבחון את מהימנותן לפני שהוא עושה בהן שימוש בשיחזור ארועים היסטוריים. עצם קיומם של עדי ראיה, רבים ככל שיהיו, כעדים בלעדיים לאירוע, אינו בהכרח מעיד על התרחשותו באופן הזהה לעדותם. בידניו שפע של עדויות ממקור ראשון של בני אדם המעידים שנחטפו על ידי חייזרים. העדויות שמר כץ אסף מלמדות בברור על קיומו של זכרון קיבוצי בקרב פליטי טנטורה, בעלי תכנים ומאפיינים סיפוריים מובהקים שעניינן כיבוש הכפר ורצח רבים מתושביו. אולם מר כץ בחר שלא לנסות ולחשביר את אופן היווצרות הזכרון הקיבוצי ולהגדיר את מאפייניו כחלק משלב בדיקת מהימנות העדויות שבידו. במקום זאת הוא בחר לקבל את העדויות כפשוטן כתיאורים עובדתיים קבילים.

בהקדמה לעבודתו מעיד על עצמו מר כץ שהוא מודע לבעיות המתודולוגיות שבהסתמכות יתרה על היסטוריה אוראלית בכלל ועל זכרון קיבוצי בפרט. כדוגמה לעניין זה הוא מביא סיפור החוזר על עצמו בעדויות על הגעתם של חיילי צה"ל לכפר ברכבת, סיפור העשוי, אגב, לשמש כהסבר לפליטי הכפר מדוע לא הצליחו מגיני טנטורה לזחות בעוד מועד את ההתקפת עליהם מצד כוחות רגלים שנעו משטחי כינוס ליד משטרת זכרון יעקב מרחק של מספר קילומטרים. כל היהודים שרואיינו לצורך העבודה הכחישו את סיפור הרכבת מכל וכל (עמ' 6). יש להוסיף לכך שאין הסיפור נזכר בתעוד של חטיבת אלכסנדרוני ושל גדוד 33 על

האוניברסיטה העברית בירושלים

THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

DEPARTMENT OF HISTORY
FACULTY OF HUMANITIES

החוג להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

Prof. ALON KADISH
Aryeh Ben-Eliezer Chair
in National Liberation Movements
of the 19th and 20th Centuries

פרופ' אלון קדיש
הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות.
במאות ה-19 וה-20
ע"ש אריה בן-אליעזר

-3-

תכנון הפעולה וביצועה וגם לא בספרות הנופלים של הקרב. סיפור הרכבת דומה לסיפורים אחרים החוזרים על עצמם בעדויות באופנים שונים כמו הסיפור השכיח המובא בוריאציות שונות על כיצד, למרות הטבח, ניצל העד ברגע האחרון ממוות בטוח בזכות התערבותו של מכר מזכרון יעקב שהזדמן למקום, תקלה בנשק, או ירי שהחטיא ושגרם לחיילים לאבד עניין בהמשך ההרג. תפקידו של ההיסטוריון לסנן, לאמת ולהצליב עדויות בשאיפה לשחזר באופן אמין ומדויק ככל האפשר ארועים היסטוריים. אין הוא רשאי לנוכח האופי הבעייתי של החומר שברשותו, לטעון, כפי שעשה מר כץ, כי אינו "רואה עצמו כפוסק ובורר בין הגרסאות השונות על מנת להגיע תמיד להכרעה" (עמ' 6). מכיוון שמר כץ הצחיר בעבודתו שהוא מודע לקשיים המתודולוגיים שבשימוש בחומר העומד לרשותו לשיחזור הארועים בטנטורה בעת כיבושה, אני מוצא בטענתו שתפקידו מסתכם בהבאת הגרסאות השונות של האמת "בשלמות מירבית בפני הקוראים, ובמידה ידועה גם להכרעתם" (עמ' 8) היתממות. עבודה היסטורית אינה אמורה להיות לקט תמים של עדויות הניתנות כלשונו ואין זו כוונתו של מר כץ. תעיד על כך שאלתו הרטורית: "האם העובדה שאין בשום מקום עדות בכתב להרג המוני בטנטורה לאחר כיבוש המקום, יכולה לסתור, ואף לגבור, על עדויותיהם של עשרות מרואיינים, המעידים על המעשה ממה שראו עיניהם?" (עמ' 9). והרי יתכן שאין על הארוע עדות בכתב משום שלא קרה. יוצא מכאן שהאופן שבו מר כץ מגדיר את תפקידו כמתווך נאמן (honest broker), המביא את העדויות כלשונו בפני הקורא, אינו רק פסול מבחינה מתודית אלא גם מהווה אחיזת עיניים. עמדתו לגבי מה שארע בטנטורה ברורה ונחרצת למרות שהיא חסרת צידוק מתודי וענייני.

הסתמכותו המכרעת של מר כץ על ראיונות מביאה אותו לחוסר הבנה בסיסי של אירועים היסטוריים גם ברמת המקרו. בפרק א', בניתוחו את המדיניות הבריטית ביציאה מארץ ישראל, הוא מסתמך על ספר זיכרונותיו של זאב שרף, שלושה ימים, שיצא לאור ב-1959, ספר הרחוק מלייצג את מצב המחקר בנושא היום. את דעתו של שרף מגבה מר כץ בחערה ש"שותפים לה מרואיינים רבים, יהודים וערבים" (עמ' 17 עמ' 18 ואילך) טענה המעידה על חוסר יכולתו להבחין בין מקורות רלבנטיים למקורות שהם אולי אותנטיים אך אינם רלבנטיים. רשמים של בני התקופה אינם במקרה זה מקור לניתוח המדיניות הבריטית בשנת 1947, נושא עליו יש שפע של חומר תיעודי. אשר למקורותיו האחרים – על שרותם של קצינים בריטים בלגיון (מינרצהאגן), המשך החתנגדות לעליה (זאב וניה הדרי) ועמדתם של פקידי המנדט (קרוסמן, סייקס וקמחי) גם הם אינם תחליף נאות לניתוח מדיניותה של הממשלה הבריטית (למשל אצל גבי כהן או מיכאל כהן) מה עוד שכלל לא ברור לשם מה העיון בנושא בעבודה שעיקרה ניתוחי מיקרו של כיבוש שני כפרים ערבים אחרי סיום המנדט.

יש בכל האמור למעלה כדי להעיד על הבעייתיות שבפרקי העבודה הנוגעים ספציפית לגדוד 33 בטנטורה. הפרק העיקרי בנושא (פרק ד') הוא בעיקרו רצף של עדויות ובהן רבוי של פרטים טפלים וזניחים רשל

האוניברסיטה העברית בירושלים THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

DEPARTMENT OF HISTORY
FACULTY OF HUMANITIES

החוג להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

Prof. ALON KADISH
Aryeh Ben-Eliezer Chair
in National Liberation Movements
of the 19th and 20th Centuries

פרופ' אלון קדיש
הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות
במאות ה-19 וה-20
ע"ש אריה בן-אליעזר

-4-

החשיבות היתרה שמיחס מר כץ לעדויות, חיבורו מכיל דיונים בנושאים אזוטריים לחלוטין כמו למשל על התחבורה לטנטורה (עמ' 98-99), מספר השומרים בכפר 80 או 100 (עמ' 100), יחסיו של אריה סמסונוב עם יעקב אפשטיין (עמ' 155), מי היה מורה הדרך של פלוגת ג' (עמ' 128) או מי רצח איש אצ"ל מבנימינה (עמ' 156). מעבר לערבוב פרטים ולבלבול בין עיקר לטפל הרי שכשמדובר באחריות של פרטים לרצח אנשי הכפר יש בגישה זו משם חוסר אחריות מדהים. כך למשל בעניינו של רחמים לוי. מר כץ מביא בעבודתו עדויות לפיהן תימני מהסביבה התאכזר במיוחד אל אנשי טנטורה (עמ' 151-150). אחד העדים מחמד עבד אל ראזק חסאדיה – אבו ריאצ' העיד כי: "יש אחד תימני בזיכרון יעקב בשם רחמים, וחוא התפאר בפני שביום כיבוש טנטורה הוא ירה וחרג בסטן שלו לפחות 15 מקומיים בטנטורה". על סמך עדות שמיעה זיהה מר כץ את התימני הרוצח כרחמים לוי מזיכרון יעקב שלדברי מר כץ אנשים אחדים בזיכרון יעקב המליצו לקבל את דבריו בעירבון מוגבל. מר כץ ראיין את מר לוי כשזה בן למעלה מ-80. לדבריו לא היה כלל בקרב טנטורה ובאותה עת היה בכפר קרע. על כך מציין מר כץ שהקרב על כפר קרע היה ב-9.5. (ולא ב-23.5 - תאריך כיבושה של טנטורה). ומשאיר את הדברים כך. מר כץ אם כן, מביא עדויות על יהודי תימני שרצח שבויים, מזהה את רחמים לוי כגיבור סיפורו של אבו ריאצ' ומביא את הכחשתו של רחמים לוי בליות שתי הערות על מחימתו המפוקפקת של לוי על פי "אנשים אחדים בזיכרון יעקב" והפרכת האליבי שלו לגבי מקום המצאותו בעת הקרב. אילו ניגש מר כץ לעדותו של רחמים לוי באותה מידה של זחירות ואובייקטיביות בה הוא מתימר לטפל בכל העדויות והיה טורה לברר את פרטי גרסתו היה מגלה שבקרב קרע השתתפו פלוגות מהגדודים 31, 32 ו-34 אבל אף כוח מגדוד 33. (גרשון ריבלין וצבי סיני, עורכים, חטיבת "אלכסנדרוני" במלחמת הקוממיות, ת"א 1964, עמ' 186). רחמים לוי שירת בגדוד 32. שמו אינו מופיע, לכן, ברשימת הלוחמים שיצאו למבצע "נמלי" לכיבוש טנטורה (ארכיון צה"ל 6430/49 תיק 147 "רשימת האנשים שיוצאים לפעולה 22.5") ואין כל סיבה להאמין שהיה ב-23.5 בכיבוש טנטורה במקום עם גדודו, גדוד 32, שהיה בדרכו להשתתף במבצע בן נון א'.

אין בעבודה ניסיון להעמיד תאור קוהרנטי של הקרב ומהלכו מעבר לגיבוב עדויות על עניין זה או אחר. מתוך כך אין בעבודה ניסיון של ממש להתמודד עם האפשרות של הסבר חליפי לסיפור הטבח למרות שחומרתן של טענותיו של מר כץ מחייבת תשתית עובדתית מוצקה יותר מזו שהוא מספק. מהתיאור הרשמי של הקרב בספר חטיבת "אלכסנדרוני" ומהתיאורים בספרות הזיכרון על נסיבות נפילתם של חללי הפעולה עולה שבקרב, שבו תקפו את הכפר שלוש פלוגות משלושה כיוונים שונים, חיו בעיות קשר בין הכוחות (שאותן מתוצאותיהן הייתה חילופי אש בין פלוגה א' לסירה של חיל הים) שעד פעולה זו פעלו בנפרד במרחב גוש דן. הלחימה הייתה קשת, היא התנהלה במקביל בחלקים שונים של הכפר ונמשכה בחלקה מספר שעות אחרי הזריחה. לא ברור לי מדוע פוסל מר כץ את המידע המודיעיני שהיה בידי אלכסנדרוני על נוכחות 50 לוחמים של צבא ההצלה בכפר. ניכר שאין הוא יודע הרבה על צורת הפעולה של צבא ההצלה בתגבור ישובים ערבים בחלקה הראשון של המלחמה, נושא שנחקר בחלקו בראשית שנות ה-

האוניברסיטה העברית בירושלים

THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

DEPARTMENT OF HISTORY
FACULTY OF HUMANITIES

החוג להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

Prof. ALON KADISH
Aryeh Ben-Eliezer Chair
In National Liberation Movements
of the 19th and 20th Centuries

פרופ' אלון קדיש
הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות
במאות ה-19 וה-20
ע"ש אריה בן-אליעזר

-5-

50 במחלקת היסטוריה של צה"ל (המחקרים פתוחים לעיון הציבור בארכיון צה"ל, 922/75 תיקים 648 ו-716).

לוחמים של צבא ההצלה שכללו ערבים פלסטינים נשאר בארץ ישראל אחרי ההתפנות הזמנית של רוב יחידות צבא ההצלה ערב סיום המנדט ונוכחותם בכפר עם מספר גבוה של משוחררי המשטרה הבריטית מבני המקום יכולה לחסביר את כושר הלחימה הגבוה של מגיני הכפר כולל הפעלה יעילה של מקלעים וצלפים שדילגו מעמדה לעמדה. מכל מקום ברור שבגדוד 33 הגיחו שמגיני הכפר כוללים לוחמים של צבא ההצלה.

לוחמי פלוגה א' הבחינו במהלך התקדמותם "בחולית ברן, ועמה מספר רובאים הנסים ונעלמים בסמטאות הכפר" (חטיבת "אלכסנדרוני" עמ' 229). במהלך סריקת הכפר נהרג המ"כ בנימין פיש מירית צלף "עז נפש שהתבצר באחד הבתים" (עמ' 229). בעת סריקת הכפר נמשכה הלחימה ברכס הכורכר ממזרחו בו "חוסלו 8-10 צלפים שנחבאו בכוכים... ירו בזריקנות ובקור רוח וגילו אומץ לב עד הסוף" (עמ' 230). מאוחר יותר באותו בוקר נשלחו מהכפר בגיפ קצין הרכב הגדודי (סגן טריווקס בנימין) ועוזר קצין האפסנאות (סגן שפירא צבי) למשטרת זכרון יעקב להביא לכפר את דרג א' של הגדוד (מטבח, מרפאה וכו'). הגיפ עלה על מארב ערבי בדרך היוצאת מהכפר מזרחה. שני נוסעיו נהרגו וגופותיהם נמצאו בתעלה לצד הדרך. כפי שקרה בלחימה בישובים ערביים אחרים ניסו לוחמים ערביים להציל את חייהם ע"י נסיון להתערבב באוכלוסייה הבלתי לוחמת (עמ' 228). מכאן ככל הנראה הצורך בסריקות מבית לבית ובמסדר זהוי לכל הגברים שנתפסו בנסיון לזהות לוחמים מחוץ לכפר ולאתר כלי נשק שהוחבאו בבתים כשברקע נמשכת הלחימה בסביבות הכפר ונשמעות יריות ממספר כיוונים כולל מהכפר עצמו (למשל לחיסול הצלף שהרג את בנימין פיש).

איני רואה גם סיבה לדחות כבלתי אמינה לחלוטין את העדות לפיה נהרגו בפלוגה ג' כיתה שלמה של 8 לוחמים, כולם מגבעתיים, וכולם מקן "בורוכוב" של "הנוער העובד". לפי כף הסיפור כנראה מופרך אם כי, לדעתו, "יתכן והיה יכול להיות מעניין לבדוק מה מקור צמיחתם של סיפורים כגון זה... מדוע ולמה" (עמ' 131). שוב ושוב עולה מהעדויות חוסר מהימנותם לגבי מספרים מדויקים והוא הדין בסיפור בכיתה. אולם רב"ט בנימין פיש היה מדריך ב"נוער העובד" בקן "בורוכוב" וחבר בהפועל ר"ג ובגדני"ע. טוראי חיים לוי לוינשטיין, שנהרג בדרום הכפר, היה גם הוא מדריך ב"נוער העובד" בקן "בורוכוב" וכדורגלן בהפועל ר"ג. בנימין פיש, רב"ט אברהם דוידוביץ שנהרג ממזרח לכפר, טוראי גדעון בכרך וידידה דרטקוב שמתו מפציעה, שרתו כולם במשטרת הישובים העבריים. חלקם וגם רב סמל דניאל בעל קורא שנהרג ממזרח הכפר, משה טמפלחוף שמת מפצעיו וטוראי אברהם שוחט שנהרג בנסיון לחלץ פצוע, היו פעילים ב"הגנה" באזור גבעתיים – רמת גן. מכאן, אפשר לשער, מקורו של הסיפור. יתכן שזהותם של החרוגים והפצועים קשה, שהיו ככל הנראה דמויות מוכרות בגדוד, נסיבות נפילתם של בנימין פיש וידידה דרטקוב אחרי

האוניברסיטה העברית בירושלים THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

DEPARTMENT OF HISTORY
FACULTY OF HUMANITIES

החוג להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

Prof. ALON KADISH
Aryeh Ben-Eliezer Chair
in National Liberation Movements
of the 19th and 20th Centuries

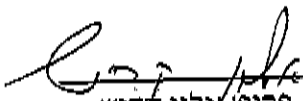
פרופ' אלון קדיש
הקתדרה לתנועות שחרור לאומיות
במאות ה-19 וה-20
ע"ש אריה בן-אליעזר

-6-

שהכפר נכנע ושל יוסף הולנדר, אברהם שוחט וגדעון בכרך (שנפצע קשה) בעת חילוץ פצועים, הלחימה המתמשכת בשטח בנוי והחשש מפני לוחמים מוסווים בקרב האוכלוסייה הבלתי לוחמת, גרמו להתפרצויות חוזרות של לחימה במהלך הבוקר ואולי גם ל"אצבע קלה" על ההדק בשל המתח הרב המתלווה ללחימה המתמשכת בשטח בנוי, אבל מכאן ועד טבח המוני יזום בדם קר של שבויי מלחמה המרחק רב.

סביר שזיכרונות של פליטי הכפר הושפעו מהפחדים מכיבוש יהודי בכלל ומנקמה בפרט על תופעות של אלימות כלפי יהודים בסביבה לפני כיבוש טנטורה (למשל עמ' 151). התמשכות ירי למקוטעין ומכיוונים שונים גם אחרי כניעתו לכאורה של הכפר, ניסיונותיו של הכח היהודי בסיוע אנשי ש"י לזהות זרים בין אנשי הכפר, הפרדת לוחמים משאינם לוחמים לצורך הקירתם והובלתם לשבי, הניסיון לאתר כלי נשק ואולי גם לוחמים שנותרו בבתים, הנוכחות בכפר של יהודים מזיכרון יעקב שחלקם היו מוכרים לאנשי המקום, ולבסוף קבורת החללים בקבר או קברות אחים סמוך לסיום הלחימה ובימים שאחריה, יכולים להסביר זיכרונות טבח מחד ואת היעדר כל עדות לטבח בצד היהודי מאידך. מכל מקום אין להערכתני כל הצדקה לקביעתו הפסקנית של מר כץ שחעדויות מדברות בעד עצמן וכי תמונת הטבח בהירה למדי (עמ' 188).

אמירה זו מעידה על חוסר אחריות והעבודה כולה סובלת ממגמתיות אליה מתווסף כשל מתודולוגי חמור.

פרופ' אלון קדיש
החוג להיסטוריה